

УДК 330.4

І.О.Мартиняк, к.е.н.

О. В. Воляник

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В УМОВАХ КРИЗИ

I.O.Martynkiak, Ph.D.

O. V. Volianyk

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

THE BANKS ACTIVITIES FORECASTING IN A CRISIS PERIODS

Сьогодні вчені-теоретики та практики економісти все частіше піднімають питання системної кризи в світовій економіці, поштовхом до якої став локдаун економіки в багатьох країнах світу через COVID-2019. Водночас, варто підкреслити, що одним із перших індикаторів функціонування економіки будь-якої країни є стан фінансової системи, зокрема, діяльність банків. Тому прогнозування напрямів розвитку банківської системи в умовах кризи та її наслідків сьогодні знову набуває актуальності.

Дослідження показало, що існує багато методичних розробок з питань прогнозування діяльності банків. Зокрема, О.Васюренко, О.Вовчак, А.Мороз, М.Савлук, М.Пуховкіна та ін. українські вчені в свої працях з банківського менеджменту та банківських операцій розглядають це питання.

Чимало праць з прогнозування діяльності банківської системи України розглядає період фінансово-економічної кризи 2008 – 2012 рр. Як видно із рис.1 цей період хоча і характеризувався незначною нестабільністю, але кількість банків на ринку загалом залишилася практично незмінною (175 станом на 1.01.2018 року та 180 станом на 1.01.2014 р.).

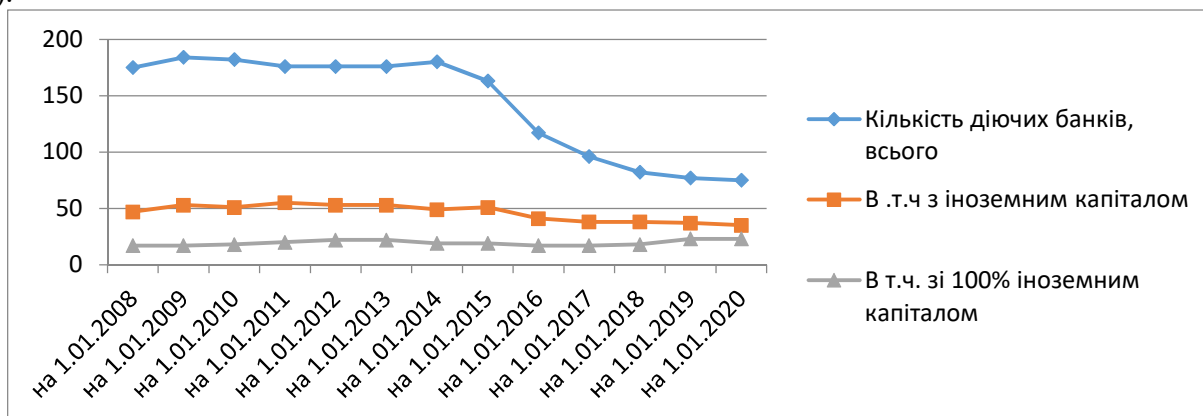

Рис. 1 Кількість комерційних банків в Україні у 2008-2019рр.[1]

Необхідність розробки ефективних прогнозів діяльності банку зумовлена процесами банкрутства банків. Вчасна та ефективна антикризова політика на рівні держави, антикризовий менеджмент самого банку може попередити ситуацію із виводом з ринку неплатоспроможних банків фінансовим регулятором.

Як зазначає Р.Л. Кльоба [2] при виборі методу прогнозування необхідно враховувати мету та завдання прогнозу, можливість деталізації зібраної інформації, період, на який здійснюється прогнозування процесів діяльності банку. На прогнозування впливають як економічні фактори, які визначають стан банківської системи, зокрема, ділова кон'юнктура ринку банківських послуг, те, на якій із стадій життєвого циклу знаходиться банківський продукт, так і політико-правові. Як бачимо сьогодні, важливим фактором, який необхідно враховувати є також соціальний фактор, який не лише відображає інфляційні очікування споживачів банківських послуг, і, таки чином, впливає на їх поведінку, але є й рівень доходів

населення, рівень витрат на охорону здоров'я та зайнятість населення, в т.ч. й на період карантину.

Основний інструментарій прогнозування ринку банківських послуг охоплює експертні оцінки, економетричні та статистичні методи.

Як зазначає І.А. Рибалка [3], найчастіше серед економетричних методів оцінювання економічної діяльності банку, використовуються такі як побудова часового ряду методами регресійного аналізу, прогнозування на основі експоненційного згладжування, адаптивні моделі прогнозування. Він вважає, що найбільш ефективним є прогнозування на основі експоненційного згладжування, оскільки цей метод дозволяє охарактеризувати тенденцію, а не середні значення показників.

У монографії Л.В.Кузнецової, Ю.К.Маслова [4] зазначається, що для прогнозування фінансових показників банку можна використовувати програмні продукти для побудови лінії тренду, методи побудови ковзної середньої, парних регресійних моделей, аналіз ступеня узгодженості експертних думок, побудови потокових моделей динаміки. Як і попередній автор, вона наголошує на неефективності окремих методів, зокрема, побудова лінії тренду може невірно інтерпретувати зміну показника на основі останніх числових даних, метод ковзної середньої доцільно використовувати для прогнозування для кожного кварталу окремо. Метод експертних оцінок доцільно застосовувати в тому випадку, коли неможливо достатньо адекватно спрогнозувати зміни окремих показників на основі економетричних методів досліджень (низькі оцінки надійності, тісноти зв'язку, автокореляція залишків).

Т.М.Паянок, М.П.Каменчук [5] пропонують методіку порівняння порогового значення лінійного коефіцієнта кореляції з парними коефіцієнтами розрахунковими. Зокрема, вони досліджують існування частинної кореляції між економічними показниками діяльності банку (фінансовий результат, власний капітал) та макроекономічними показниками (ВВП, доходами населення, курсом долара, інфляція).

На наш погляд, саме така методіка дозволяє найбільш ефективно прогнозувати діяльність банку в умовах кризи, адже, наявність сильної кореляції між ВВП та рівнем доходів населення із показниками фінансової результативності банківської установи, робить банк чутливим до зменшення рівня доходів населення внаслідок локдауну економіки, карантинних обмежень, переведення на неповний режим зайнятості або простій, припинення підприємницької діяльності, обмеження доходів від міжнародної трудової міграції та інших факторів, які на сьогодні характеризують економіку більшості країн світу.

Література:

1. Кількість банків в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>
2. Кльоба Р.Л. Напрями вдосконалення прогнозування банківської діяльності в умовах подолання наслідків фінансово-економічної кризи. Економіка та держава. №8. 2010р. С.58-59
3. Рибалка І.А. Прогнозування фінансових показників діяльності банку. Молодий вчений. №1(16) січень. 2015р. С.50-53.
4. Організація планування фінансової діяльності банку: Монографія. Одеса: Пальміра, 2006. 238с.
5. Паянок Т.М., Каменчук М.П. Аналіз і прогнозування результатів діяльності банку (на прикладі ПАТ КБ «Приватбанк»). Облік і фінанси. № 4 (86). 2019. С.78-87.